Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 78 | Vilnius 1938 m. gruodžio 20 d. (antradienis) | Pirmi metai

Šiame numeryje

DUONELAITIS IR „TIMES" STRAZDELIS IR „CZAS"

Kas yra bent kiek susipažinęs su lietuvių literatūra, tas žino, kad poetas Kristijonas Duonelaitis pirmas iš mūsų rašytojų yra patekęs į pasaulinės literatūros istoriją. Jo poema „Metai" yra išversta į daugelį kalbų ir laikoma klasišku veikalu. Bet Duonelaitis gyveno tokiu laiku (XVIII amžiaus antroji pusė) ir tokiose sąlygose (Rytprūsiuose), kad apie savo veikalo atspausdinimą nė nesvajojo. Rašė, kūrė, lyg sau, lyg pasiguosdamas nepaprastai sunkiuoju laiku. Duonelaičio raštai išvydo pasaulį tik 1818 metais, taigi praėjus 3ɔ metams nuo poeto mirties. Tikrai visa tai yra labai liūdna ir aiškiai rodo, kaip mūsų tauta, beširdžio likimo kamuojama, negalėjo žengti su kitomis tautomis priekin. Kai Duonelaitis, sulaukęs gilios senatvės, užmerkė akis, o jo veikalai pateko ilgiems metams į archyvus, — visame pasulyje jau buvo pradėta leisti ne tik savaitraščiai, bet ir dienraščiai. 1785 metais Londone pasirodė dienraštis „Times", kuris ir iki šiol eina, šalia daugybės kitų didesnių ir mažesnių dienraščių. Štai kodėl dabar nerasite anglo, kuris neprenumeruotų nors vieno arba ir kelių dienraščių, be kurių ir dienos neapseina.

Maždaug tuo pačiu metu, kai Duonelaičio veikalai išėjo iš spaudos, Lietuvoje nuo kaimo į kaimą vaikščiojo daugelio ponų nemėgiamas, o prastų žmonių mylimas kun. Strazdelis. Mokė žmones savo paties sukurtų dainų, blaivino jaunimą, guodė vargšus gyvu žodžiu.

Bet kaip ir Duonelaitis, nesulaukė savo raštų išleidimo, o tuo pačiu metu ne tik kitos Vakarų Europos tautos, bet ir lenkai jau turėjo dienraščius, o keliolikai metų praėjus po Strazdelio mirties — Krokuvoje buvo pradėtas leisti naujas dienraštis „Czas". Štai guli prieš mane šio dienraščio 90-čiai metų paminėti knyga. Skaitai žmogus ir pavydas ima, kodėl mums istorijos likimas buvo toks kietaširdis, kodėl mes tuo metu neturėjome savo dienraščių. Kur tau! Neturėjome ne tik dienraščių, bet paprasčiausio mėnesinuko reikėjo laukti keliasdešimt metų, o sulaukus, jis reikėjo nešioti slaptai per sieną, slaptai platinti žmonių tarpe.

Vadinasi, kai kitos tautos jau prieš šimtus metų galėjo laisvai šviestis, turėjo kasdieninius laikraščius, pas mus vienur kitur atsirado Duonelaitis, Strazdelis. Tai lyg pasakiški žiburiai tamsioje naktyje, kurių nieks nematė ir kuriuos žiauri audra kaip mat užgesino. Nepagerėjo sąlygos ir vėliau. Tuo būdu lietuvių tauta buvo ne tik nešviečiama, bet už švietimąsi baudžiama ir tai tuo metu, kai kitos tautos gyveno pilnutėlį kultūros gyvenimą.

Nieko tad nuostabaus, kad amžiais lietuvis, varu varomas, jėga stumiamas nuo knygos ir laikraščio ir už jo skaitymą baudžiamas, atprato nuo galvojimo, jo protas aptingo, jis nustojo tikėjęs savo jėgomis, jis sutiko su likimu.

Ir kai šiandieną lietuvis reikia mokyti, kai ateini prie jo, prie savo brolio, pažįstamo, prie tautiečio, turėdamas geriausius norus padėti, kai duodi jam į rankas knygą ar laikraštį, kai ragini, kad nors kartą pats susirūpintų savo likimu, kad pradėtų galvoti, tai dažnai būni nesuprastas, dažnai tau netiki, arba ir užsigrįžta.

Patyrinėjus giliau šį liūdną reiškinį, greit surandame ir jo priežastis, kurios yra ne kas kita, kaip tik amžiais susidariusi kultūrinio pobūdžio bedugnė tarp daug maža laisvai gyvenusių tautų ir mūsų tautos, kuri amžiais buvo tik išnaudojama ir už švietimąsi baudžiama. Tačiau šito fakto daugelis mūsų kaimynų nežino, daugeliui mes negalime išaiškinti, kodėl anglams leidžiant „Times", mes net nežinojome, kad turime genialų poetą, kodėl lenkams leidžiant „Czas" mūsų baudžiauninkai tik Strazdelio dainas dainavo.

Sakau, to mes kitataučiams neišaiškinsime, nes jie vertina mus, mūsų kultūrą, dabartinio gyvenimo mastu, nesileisdami į praeitį. Taigi vien todėl negalime būti abejingi mūsų tautos reikalais, negalime tįstis paskui kitus.

Viena iš ryškiausių kultūrinio atsilikimo žymių — tai nesidomėjimas savo spauda, tai vengimas lietuviškų laikraščių, kurie visiems ir savo turiniu ir savo pigumu yra prieinami. Reikia tik noro, reikia tik praplėšti užtraškanojusias nuo ilgaamžio apsnūdimo akis. O tai padaryti yra vyriausias laikas, jei norime būti sąmoninga visuomenė ir kultūringi žmonės.

Tiesa, Afrikos negrai laikraščių neturi ir neprenumeruoja. bet ar girdėjote, kad kas nors laukinius juodukus laikytų kultūringais ar su jais skaitytųsi.

Lietuvos Lenkijos prekybos derybos jau baigiamos

„Lietuvos Žinios" praneša:

„Iš tikrų šaltinių teko sužinoti, kad Lietuvos Lenkijos prekybos derybos jau visai baigiamos: prekių sąrašai jau sudaryti, sutarties tekstas parengtas, dėl apyvartos dydžių susitarta.

Lenkų delegacijos pirmininkas išvyko į Varšuvą su sutarties projekto tekstu gauti savo vyriausybės pritarimą sutarčiai parafuoti; sutartis numatoma parafuoti ateinančią savaitę, kai tik lenkų delegacijos pirmininkas iš Varšuvos sugrįš į Kauna.

Sutartis sudaroma didžiausio palankumo principu ir prekybos mainai bus daromi taip pat didžiausio palankumo principu.

Prekybos sutartis sudaroma vienerių metų laikui.

Pagal susitarimą Lietuva pasižada Lenkijoj pirkti: geležies, cemeto, šilko, medvilninių ir lininių audinių, kurių Lietuvoje negaminama, kokso, anglių, cinko, žemės ūkio mašinų, radijo priimtuvų, sodos ir kt. Lenkai Lietuvoje pasižada pirkti: celiuliozos, senos geležies, žalių odų ir chromo, skudurų, žuvies, sėmenų aliejaus ir kita.

Metinės prekybos apyvartos numatoma 12 mil. Lt arba po 6 mil. Lt iš Lietuvos ir iš Lenkijos.

Be to, lenkai pasižada tranzitu vežti per Lietuvą savo prekių už 150 tūkst. ir Klaipėdos lentpiūvėms duos apdirbti už 750 tūkst. Lt miško medžiagos.

Prekybos sutarties galiojimo laikas numatomas nuo 1939 metų sausio 1 d. ligi gruodžio 31 d.

Pasiuntinys K. Širpa Berlyne

Vokiečių spaudos žiniomis, prieš kelias dienas atvyko į Berlyną naujas Lietuvos pasiuntinys min. K. Škirpa, kuris jau pradėjo eiti savo pareigas.

Netrukus min. K. Širpa vyks į Berchtesgadeną ir čia kancleriui Hitleriui įteiks savo paskyrimo raštus.

Naujas Lietuvos pasiuntinys Lenkijai min. d-ras J. Šaulys į Varšuvą atvyks tik šio mėn. pabaigoje.

Anglija skubiai ruošiasi

Spaudos pranešimu, Londone šiomis dienomis pradėta statyti dideli požeminiai rūmai — rūsys, kuriuose gali sutilpti apie 80 tūkstančių žmonių. Požeminiai rūmai statomi tam, kad, bombarduojant Londoną, bent dalis gyventojų turėtų kur pasislėpti. Tuo pačiu metu Anglijos parlamente buvo oficialiai pranešta, kad visoje Anglijoje skubiai organizuojami priešdujinės apsaugos skyriai, prie kurių priklauso pusė milijono žmonių. Vien sanitarų esą reikalinga 140 tūkstančių. Taip pat pranešama, kad per paskutinius keleris metus žymiai padidėjo anglų karo aviacijos kariuomenė. Jau dabar karininkų ir kareivių, baigusių aviacijos mokslus, priskaitoma į 1[illegible]0 tūkstančių.

Blogėja Čekoslovakijos santykiai su Lenkija

Gruodžio 16 d. Lenkijos atstovybės pasiuntinio pavaduotojas Prahoje įteikė užsienių reikalų ministerijai raštą, kuriame Lenkijos vyriausybė kreipia Čekoslovakijos vyriausybės dėmesį į būklę, susidariusią dėl kai kurių židinių ir organizacijų veikimo Čekoslovakijos ribose, ir įspėja dėl pasekų, kurios galinčios paveikti Lenkijos ir Čekoslovakijos santykius, jei ir toliau tos organizacijos veiksiančios tą linkme.

Tą pat dieną buvo paskelbtas Lenkijos Pol. Inf. pranešimas, iš kurio matyti ir priežastys, privertusios Lenkiją įteikti Čekoslovakijai tokį griežtą raštą.

Šiuo metu Čekoslovakijos ribose veikia organizacijos, kurios nori padaryti ją veiksniu, siekiančiu sukurti ukrainų valstybę iš žemių, priklausančių Sov. Rusijai, Rumunijai, Lenkijai, Vengrijai ir Slovakijai. Čekoslovakija, — sakoma tame pranešime, — yra per silpna, kad galėtų įgyvendinti tokį sumanymą. Ji turėtų ieškoti kelių geram sugyvenimui su savo kaimynais ir, jei imtų tų kelių ieškoti, Lenkijoje rastų pritarimą ir para mą. Pranešimo pabaigoje Čekoslovakija įspėjama nekartoti klaidų, kurias ji buvo dariusi praeityje, bet pasirinkti savo politikai atitinkamus tikslus ir atitinkamus kelius; priešingų atveju sunku bū tų laukti geresnės ateities ir palankaus Lenkijos nusistatymo jos atžvilgiu.

Kitą dieną Čekoslovakijos spaudos biuras į tai atsakė, kad Čekoslovakijos vyriausybė norinti gerų santykių su visais kaimynais, tad ir su Lenkija, kad ji padarysianti tardymą ir, jei rasianti, panaikinsianti suminėtus Lenkijos rašte židinius.

Lietuva neįsileidžia svetimšalių

Iki šiol į Lietuvą lengvai galėdavo atvažiuoti ir laikinai apsigyventi kitų valstybių piliečiai. Dabar tokios tvarkos jau nebėra.

Kaune yra tam tikras skaičius svetimšalių, kurie ten neturi nei giminių, nei kokio užsiėmimo, bet sakosi gyveną iš kapitalo, ar iš giminių siunčiamų pinigų. Tie svetimšaliai dėl viešosios tvarkos nepageidaujami ir todėl jiems jau pasiūlyta yra iš Kauno išsikelti ir iš viso, rūpintis iš Lietuvos valstybės ribų išvažiuoti. Tokių svetimšalių Kaune yra apie 100 žmonių. Gali ir daugiau atsirasti, nes svetimšaliai iš provincijos vis stengiasi persikelti Kaunan. Dabar, vykdant naują valdžios įsakymą, daugumas svetimšalių iš Kauno jau yra išsikėlę, turės išsikelti ir likusieji. Taip pat tokie žmonės jau nebegauna leidimų keltis į Kauną ir iš provincijos. Kurie atsikelia, tuojau būna išskraustomi. Netrukus iš Lietuvos valstybės ribų turės išvažiuoti ir tie svetimšaliai, kurie į Lietuvą atvyko su kurortinėmis vizomis ir dėl įvairių priežasčių užsiliko.

Kauno spaudoje yra įdėtas valdžios įstaigų įspėjimas, kad į jas nesikreiptų tie asmens, kurie savo tėvynės valstybėje dėl kurių nors priežasčių negali pasilikti, nes, neatsižvelgiant į priežastis, tie asmenys jokiu atveju nebūsią į Lietuvą įsileidžiami, net ir laikinai.

Ir pinigai palaiko taiką

Sako Anglijos premjeras Čemberlenas

Praėjusiame „Aido" numeryje buvo rašyta apie Anglijos premjero Čemberleno pasakytą užsienio spaudos atstovų bankiete kalbą, kuri ypač nepatiko vokiečiams.

Dabar pranešama apie naują Čemberleno kalbą, kurią jis pasakė Londono bankininkų susirinkime.

„Galime būti tikri, — kalbėjo Čemberlenas,—kad, kai Vokietijos politikos vyrai (nenoriu sakyti, kad tai vokiečių tauta) galvoja apie galimą karą su Anglija, jei iš viso toksai karas kiltų, tai galvoja ne tik apie Anglijos apsiginklavimą, bet ir apie Anglijos finansinę galybę. O finansai, karui nusitęsus, turi lemiamos reikšmės. Tai gerai žinome ir žinome, kad tas faktas turi didelis įtakos taikos palaikymui". Aišku, kad ir ši Čemberleno kalba nepatiko vokiečiams ir jų spauda negaili piktų pastabų Anglijos premjero adresu.

Klaipėdos vokiečiai nepatenkinti

Galutinai paaiškėjo, kad į Klaipėdos krašto seimelį vokiečių išrinkta 25, lietuvių — 4 atstovai. Aname seimelyje buvo vokiečių 24, lietuvių — 5 atstovai.

Iki šiol vokiečiai Klaipėdos krašto seimelio rinkimus vis laikydavo nenormaliais. Jie sakydavo, kad esant karo stoviui, centro valdžia vis dariusi įtakos ir todėl gyventojai negalėdavę laisvai pareikšti savo valios.

Pagaliau šie seimelio rinkimai įvyko karo stovį panaikinus. Vokiečiai, turėdami savo rankose rinkimų komisijas, autonominę policiją ir pagelbinę uniformuotą hitlerinkų organizaciją, darė ką norėjo, tikėdamiesi beveik visiško laimėjimo.

O kaip gi galvojo lietuviai? „Lietuvos Aido" korespondentas apie tai rašo šitaip:

„Dar gerokai prieš rinkimus vienas lietuviškų organizacijų veikėjas buvo pareiškęs šią savo nuomonę apie rinkimus: „Jei mes gausime seimelyje tris vietas, tai galėsime sakyti, kad išsilaikėme tose pačiose pozicijose; o jeigu mažiau — pralaimėjome; o kas viršaus trijų, tai yra tikras mūsų laimėjimas!"

Laikraščio korespondentas pastebi, kad šito visuomenės veikėjo nuomonė yra beveik visų Klaipėdos krašto lietuvių nuomonė. Kai kalbama apie lietuvių atstovų skaičių, tai jokiu būdu negalima užmiršti to, kad, atimant pasus, neįrašant į sąrašus ir dar iš sąrašų išbraukiant, iš lietuvių fronto jau buvo per prievartą atitraukta tokia jėga, kuri savo balsais būtų išrinkusi du atstovus".

Toliau pažymima, kad dėl rinkimų davinių vokiečių tarpe juntamas nervingumas. Jį esąs sukėlęs įsitikinimas, kad vis dėlto lietuviškojo fronto nepavyko sutriuškinti taip, kaip vokiečiai buvo laukta, tikėtasi ir, pagaliau, pažadėta.

Vokiečiai moka surasti visokių priekabių

Šiuo žygiu sugalvojo „sienų patalsas"

Varšuvos dienraščio „Kurjer Warszawski" korespondentas Berlyne praneša tokią žinią:

„Dienraštyje „Deutsche Allgemeine Zeitung" buvo įdėtas savotiško pobūdžio straipsnis, kuriame nagrinėjimas Vokietijos pasienio teritorijų klausimas. Tose teritorijose esą susidariusių sunkumų, nes politinės sienos neatitinka etnografinėms sienoms. Dienraštis savo pastabas baigia, aprašydamas padėtį, kuri yra susidariusi prie Lenkijos-Vokietijos sienos. Po to dienraštis prieina tokios išvados: Vis labiau pradedama suprasti, kad nepakenčiami pasienio sunkumai reikia išlyginti, keičiantis teritorijomis ir panašiai sienas lyginant. Didesnio ir mažesnio masto sienų sutautinimas yra vienas svarbiausiųjų dabartinės Europos uždavinių".

Aišku, kad visi suprantame, ką reiškia toksai, neva nekaltas vokiečių susirūpinimas sienų išlyginimu.

Gerai žinome. kaip vokiečiai lygino sienas su Čekoslovakija, imdami tiek, kiek norėjo.

KLAIPĖDA PO SEIMELIO RINKIMŲ

Visuomeninio Darbo Vadyba eiliniame savo biuletenyje tarp kitko taip įvertina praėjusius seimelio rinkimus:

Klaipėdos kraštas porą mėnesių prieš seimelio rinkimus pergyveno labai triukšmingai. Nuėmus karo stovį, autonominė krašto valdžia (vokiečių sudaryta direktorija) leido laisvai pasireikšti mušeikoms, triukšmadariams bei kitiems viešosios tvarkos ardytojams. Šitokia „laisve" net organizuotai pasinaudojo vokietininkai, siekdami tikslo sau palankia prasme palenkti seimelio rinkikus. Buvo stengtasi gyventojams sudaryti įspūdį, kad vokietininkų rankose visa valia ir galia ir kad tuos, kurie eina su lietuviais, laukia įvairūs nesmagumai, ekonominiai sunkumai ir kerštas. Šalia to, kalbose, atsišaukimuose ir laikraščiuose buvo skelbiama Lietuvai ir lietuviams įvairiausių nepagrįstų kaltinimų, ir keliamos gerų laikų viltys vokiečiams rinkimuose laimėjus. Nėra abejonės, kad vokiečių propagandos pavartotos įvairios priemonės davė pageidaujamų jiems vaisių. Jie daug rinkikų patraukė savo pusėn. Kadangi dar apie 6000 lietuvių buvo atimtas klaipėdiečio požymis ir teisė dalyvauti rinkimuose, tai šio seimelio sudėtis lietuviams ypatingų vilčių neteikia (iš 29 atstovų lietuviai turės 4). Tačiau toks seimelio sąstatas nėra tikras krašto tautybių santykio rodiklis. Reikia pripažinti liūdnas faktas, kad daugelis krašto lietuvininkų yra iš seno persiėmę vokiškumo dvasia, ir šiandie vokiečiams atiduoda savo balsus. Be to, šitokį jų elgesį tenka aiškinti ne tiek simpatijomis vokiečiams, kiek materialiniais išskaičiavimais. Lietuviai ūkininkai ir iš dalies žvejai tiki, kad jų gerovei daugiau gali padaryti vokiečiai, negu lietuviai. Šitokioms viltims duoda pagrindą skirtingas Lietuvos ir Vokietijos ūkio pobūdis. Vokietija pramonės kraštas, o Lietuva — žemės ūkio. Klaipėdiškiai mano, kad šalia esančioje Vokietijoje (Rytprūsiuose) žemės ūkio gaminiai daug brangesni, o pramonės dirbiniai žymiai pigesni, kaip Lietuvoje. Be to, klaipėdiečius lietuvius stipriai veikia prieškarinių laikų prisiminimai, kai jie gyveno tada turtingos ir galingos Vokietijos ribose, ir tikrai turėjo geras ekonominio gyvenimo sąlygas.

Taigi klaidinga būtų manyti, kad seimelio rinkimus nulemia vien vokietininkų smarki propaganda. Be propagandos, vokietininkams laimėti padeda eilė kitų veiksnių: lietuvių dvasios vokiškumas bei menkas tautinis susipratimas, vokiškų autonominių įstaigų įtaka, čia paminėti ekonominiai išskaičiavimai, ir kita. Šitos aplinkybės vokiečiams palankiai nuteikia lietuviškąjį krašto kaimą, o miestuose ir taip vyrauja vokiškas elementas. Visa to išdavoje yra didelės vokiškos daugumos Klaipėdos krašto seimelis, o per tai ir vokiečių viešpatavimas autonominėse įstaigose.

Šį kartą Lietuvos visuomenėje kelia didelį nerimą ne tiek vokietininkų seimelio rinkimuose laimėjimai, kiek jų vadų nelojalūs prasitarimai. Suprantama, Klaipėdos krašto vokietininkų rinkiminės propagandos įkarštyje padaryti pareiškimai ar pageidavimai neturės didelės reikšmės krašto politiniam likimui ar Lietuvos ir Vokietijos santykiams.

Vis dėlto, Lietuvai Klaipėdos kraštas šiuo metu sudaro gana sunkią problemą. Tenka rimtai vertinti Vokietijos kaimynystę, jos didelį tarptautinį svorį ir Klaipėdos krašte pasireiškusį vokiškumo sustiprėjimą. *Lietuvos vyriausybė, atsižvelgdama į visas aplinkybes, veda su Vokietijos vyriausybe diplomatinius pasitarimus, ir yra vilties, kad pavyks Klaipėdos klausimus sureguliuoti.*

Klaipėdiečiai vokiečiai miglotai kalba apie kažkokias laisves, kurių jie siekią. Klaipėdos autonomijos statutas klaipėdiečiams teikia labai didelių laisvių ir teisių krašto reikalų tvarkyme. Tomis teisėmis daugiausia pasinaudoja vokiečiai, nes jie turi seimelyje daugumą. Čia tenka pažymėti, kad Klaipėdos krašto statuto pakeitimas, jo praplėtimas ar susiaurinimas, jokiu būdu negali būti padarytas be Lietuvos valdžios sutikimo, pritarimo bei patvirtinimo.

„Lietuvos Aidas", paskelbus rinkimų rezultatus, rašo:

„Klaipėdos vokiškoji spauda stambiomis raidėmis paskelbė apie „laimėjimą visame fronte". Tarp kita ko ji rašė, kad dalyvavimas rinkimuose nėra tiktai vien dalyvavimas, bet taip pat įrodymas pasauliui, kaip galvoja Klaipėdos krašto gyventojų dauguma. *Lietuviškoji visuomenė į tai tačiau žiūri visai kitaip, negu vokiečiai.* Ji gerai žino, ir pati ant savo kailio patyrė, kaip buvo ruoštasi šiam pasirodymui pasauliui. Lietuviai, tiesa, šį kartą gavo vienu atstovu mažiau, bet moraliai jie ne tik nesijaučia pralaimėję, o dargi laimėję. Pasu atiminėjimais, vėliau išbraukimais iš rinkikų sąrašų ir neįrašymais į tuos sąrašus lietuvių visuomenė nustojo tiek rinkikų, kurie būtų išrinkę dar du atstovus. Tuo būdu, ir trys atstovai būtų reiškę senų pozicijų išlaikymą. Tačiau lietuviai, kaip sakyta, turės šiame seimelyje keturius atstovus. Vadinas, vienu daugiau, negu galėjo iš karto manyti. Lietuviškasis frontas Klaipėdos krašte, nors ir gavo šį kartą vienu atstovu mažiau, tačiau nė kiek nėra pažeistas bei sužalotas, nors vokiečiai prieš rinkimus buvo pasisakę, kad jis bus visiškai sutriuškintas. Vokiečių grūmojimai ir užsiangažavimas šita linkme sudūžo į ramų, santūrų ir ryžtingą lietuviškąjį ryžtumą. Vokiškoji spauda, teisindama taip skandalingai vokiečių angažuotų rinkimų rezultatus, įtarė, kad lietuviams šiuose rinkimuose savo balsais yra padėję ir žydai. Šitas argumentas, yra toks pat menkas, kaip ir tas, kurį, kalbėdami apie vokiečių sąrašo laimėjimą, nurodytume, kad vokiškajam sąrašui padėjo šitokių rezultatų pasiekti kuršiai, kurių šiek tiek gyvena Klaipėdos krašte. Lygiai taip pat nieko negali įtikinti ir argumentas, kad prie lietuviškųjų sąrašų gautų balsų skaičiaus padidinimo yra prisidėję tie asmenys, kurie nuo 1935 metų yra atkeliavę į Klaipėdos kraštą. Tiesa, gal šiek tiek lietuvių į čia atvyko iš D. Lietuvos, tačiau nė vienas iš jų praėjusiuose rinkimuose negalėjo dalyvauti dėl to, kad jiems nebuvo suteikta teisė juose dalyvauti. Jiems lig šiol nebuvo pripažintas vietos gyventojų požymis.

Be to, jau dabar galima pakalbėti apie tas priemones, kurios turėjo lemiamos įtakos į rinkimų rezultatus. Visų pirmiausia, ruošdamasis rinkimams, vokiškasis frontas įsiūbavo krašte politines aistras, nemaža dėl to žmonių nustojo pusiausvyros. Krašte prasidėjo netikrumo ir nesaugumo laikotarpis. Už visą tą vokiečiai kaltę primetė vien lietuviams, nusiimdami nuo savęs bet kokią atsakomybę, nors iš tikrųjų jie patys buvo viso to kaltininkai. Vokiškasis frontas prieš rinkimus paleido į kraštą specijų agentų, kurie kiekvienam gyventojui kuždėjo į ausį įvairiausius pažadus ir visokiausius grasinimus. Tie agentai nesidrovėdavo aplankyti nė vieno Klaipėdos krašto gyventojo, nepaisydami, kurios tautybės jis būtų. Šiandien galima pasakyti, kad nevisi lietuviai galėjo atsispirti įvairiems pažadams ir ypač grasinimams. Šitie prieš rinkiminiai metodai demoralizavo Klaipėdos krašto gyventojus, privertė juos klausyti to, kas sakoma iš šalies, jie negalėjo savarankiškai galvoti, juo labiau savarankiškai pareikšti savo valią. Šitas vokiečių sukeltasis mažiau atsparių krašto gyventojų valios paralyžius ir yra svarbiausia priežastis, dėl kurios vokiečiai šiame seimelyje turės 25 atstovus. Žinoma, vokiečiai apie tai negali kalbėti, bet tai ne paslaptis tiems, kurie Klaipėdos krašte gyvena, ar kurie įdėmiai stebėjo ir sekė priešrinkiminės ruošos eigą. Suprantamas dalykas, kad šitokiose sąlygose gerai dygo vokiečių vadų sėjamoji sėkla, nors ji nevisuomet būdavo aiškiai apibūdinama. Iš anksto buvo galima laukti, kokius rezultatus gali duoti neaiški sėkla, pasėta sujauktoje dirvoje. Žodžiu, vokiečiai savo pasisekimą buvusiuose seimelio rinkimuose, galima sakyti, jėga pasiekė, kaip kad būdavo ir kituose seimelio rinkimuose. Netenka stebėtis, kad vokiečiai taip gali elgtis, nes bet kuriems veiksmams paremti jie turi tikrai įtikinančių argumentų, kuriuos naudoja iki smulkmenų.

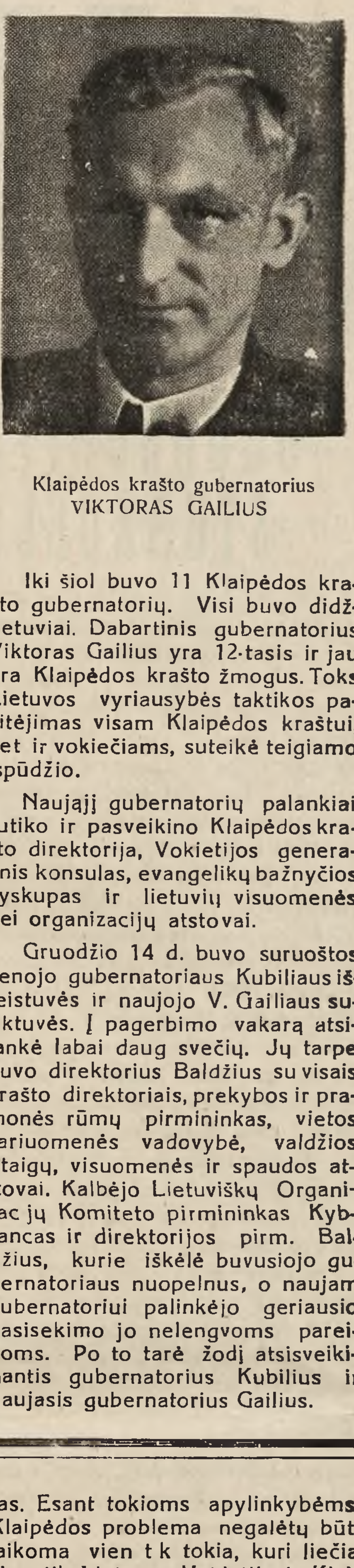
Tačiau šį kartą vokiečiams nepavyko taip, kaip jie buvo skelbę ir žadėję".

Lenkijos susidomėjimas Klaipėdos problema.

Varšuvos dienraštis „Kurjer Polski", komentuodamas Klaipėdos rinkimus, pasmerkia laikymąsi prancūzų ir anglų spaudos, kuri su nuostabiu defetizmu laiko Klaipėdos problemą vokiečių revendikatoriškosios veiklos išjudėjimo tašku ir tęsimu.

Visai pripažindamas Klaipėdos vokiškojo elemento reikšmę ir sunkumus, iškilusius tarp Klaipėdos lietuvių ir vokiečių dar prieš Trečiojo Reicho laikus ir po to dar pasunkėjusius, „Kurjer Polski" pažymi, kad tuo reikalu užsienių spauda skleidžia kraštutinio nerimo atmosferą. Klaipėdos problema, kaip tęsia toliau autorius, negali būti, savaime suprantama, abejinga tiek Lietuvai, tiek apskritai visoms Baltijos valstybėms. Lietuvai „langas į pasaulį" Klaipėdoje sudaro pirmos svarbos problemą. Tos problemos svarba dar padidėjo dėl to, kad Lietuvos ir Lenkijos santykiai yra susinormavę ir kad netrukus rengiamasi sudaryti Lietuvos ir Lenkijos prekybos sutartį. Tas Baltijos uostas yra natūralus išėjimas į jūrą visam Lietuvos užnugariui.

Tuo pačiu metu tas uostas pasidaro natūralus tranzito kelias eksportui iš šiaurės rytų Lenkijos, tuo būdu galėdamas Lenkijai atidaryti dar vieną „langą į pasaulį", nes yra artimiausias Baltijos uostas. Esant tokioms aplinkybėms, Klaipėdos problema negalėtų būti laikoma vien tik tokia, kuri liečia vien tik Lietuvą, Vokietiją ir Klaipėdos statuto signatarines valstybes, o turi būti laikoma bendra Baltijos problema, liečianti tiesioginiai Baltijos visą sritį, kurioje Lenkija turi pačių gyvybinių ir pačių tiesioginių interesų. Visa tai, kas vyksta Klaipėdoje ar aplink Klaipėdą, Lenkijai negali būti abejinga.

Klaipėdos krašto gubernatorius VIKTORAS GAILIUS

Iki šiol buvo 11 Klaipėdos krašto gubernatorių. Visi buvo didžlietuviai. Dabartinis gubernatorius Viktoras Gailius yra 12-tasis ir jau yra Klaipėdos krašto žmogus. Toks Lietuvos vyriausybės taktikos pakitėjimas visam Klaipėdos kraštui, net ir vokiečiams, suteikė teigiamo įspūdžio.

Naująjį gubernatorių palankiai sutiko ir pasveikino Klaipėdos krašto direktorija, Vokietijos generalinis konsulas, evangelikų bažnyčios vyskupas ir lietuvių visuomenės bei organizacijų atstovai.

Gruodžio 14 d. buvo suruoštos senojo gubernatoriaus Kubiliaus išleistuvės ir naujojo V. Gailiaus sutiktuvės. Į pagerbimo vakarą atsilankė labai daug svečių. Jų tarpe buvo direktorius Baldžius su visais krašto direktoriais, prekybos ir pramonės rūmų pirmininkas, vietos kariuomenės vadovybė, valdžios įstaigų, visuomenės ir spaudos atstovai. Kalbėjo Lietuviškų Organizacijų Komiteto pirmininkas Kybrancas ir direktorijos pirm. Baldžius, kurie iškėlė buvusiojo gubernatoriaus nuopelnus, o naujam gubernatoriui palinkėjo geriausio pasisekimo jo nelengvoms pareigoms. Po to tarė žodį atsisveikinantis gubernatorius Kubilius ir naujasis gubernatorius Gailius.

D-RAS MARTYNAS YČAS. 32)

ATSIMINIMAI

Nepriklausomybės keliais

Jau 1915 m. rudenį aš paleidau į juos atsišaukimą: „Amerikiečiai, dabar jūsų eilė atėjo!" Jame nurodžiau didelį Lietuvos vargą, ir kad tik jie vieni tegalį, būdami neutralioje šalyje, padėti savo broliams. Raginau juos organizuoti medicinos būrius, sudarytus iš daktarų, gailestingųjų seserų, ir siųsti į Lietuvą kovai su ligomis. Tokių raginimų ne iš manęs vieno amerikiečiai yra gavę. Centralinio Komiteto nuolatinis įgaliotinis Stasys Šimkus važinėjo po Ameriką kviesdamas dėti aukas ir siųsti į Lietuvą. Ragino ir kiti, kaip J. Janulaitis, St. Kairys, A. Smetona, d-ras J. Basanavičius ir k. Aukos įvairių srovių fondų imta rinkti, bet kilo daug ginčų, kam tuos surinktus pinigus siųsti. Visa kairioji visuomenės dalis stojo piestu prieš aukų siuntimo Centro Komiteto draugijai nuo karo nukentėjusiems šelpti, kurios pryšaky stovėjo A. Smetona. Šį kairiųjų nusistatymą dar paaštrino A. Bulota su Žemaite, kurie nuvykę amerikiečiams išpasakojo, „kokie baisūs tie žmonės, kurie Komitete darbuojasi". Iš to, ką iš laikraščių atsitiktinai tekdavo sužinoti ir ką Amerikos lietuvių delegatai, R. Karuža ir kun. V. Bartuška su d-ru J. Bielskiu, mums pranešė Lausannos konferencijoje, Lietuvos šelpimo reikalas, tų rietenų dėka, buvo Amerikoje dezorganizuojamas.

Mūsų politikos klausimai, Lietuvos ateities reikalas ėjo irgi ne tikromis vėžėmis. Amerikoje vyravo didelė anglų įtaka. Jų spauda daugumoje tarnavo anglų propagandos reikalui. Amerika stojo už anglus, taigi ir už jos sąjungininkus, taigi ir už rusus. Lietuvių laikraščiai kėlė tik autonomijos reikalavimą, sekdama Rusijos lietuvių pavyzdžiu, lyg ir užmiršdama, kad mes Rusuose būdami tik minimo me tegalėjome karo metu reikalauti. Todėl, mano nusimanymu, reikėjo Amerikoje didesnės akcijos, kad pakreipus mūsų išeivijos politinę mintį ir įskiepijus jai reikalą Lietuvai nepriklausomybės. Imta žmonių dairytis.

Todėl, grįždamas iš vakarų Europos atgal per Stockholmą, džiaugiaus sutikęs kun. Joną Žilių. Jis nuo pat karo pradžios gyveno Berlyne, turėjo progos susisiekti su Lietuva ir ištirti jos padėtį. Jis, kaip amerikietis, populiarus visuomenės darbuotojas, vienas geriausių oratorių, puikiai pažįstas Amerikos lietuvius ir jų psichologiją, žinąs gerai, kaip į juos veikti, ir toli numatąs politikas. Toks žmogus, kaip kun. Jonas Žilius, geriausiai tiko mūsų misijai pas Amerikos lietuvius. Tiktai liko jį dar prikalbėti pavažinėti po Rusiją, susipažinti su mūsų organizacijomis, įgauti tikrą vaizdą apie mūsų tremtinių būklę. Jis kaip, ir daugelis mūsų emigrantų, pabėgusių į Ameriką nuo rusų žandarų persekiojimų, rusų nemėgo ir nieko jiems gero nelinkėjo. Todėl jis bijojo, kad rusų valdžia jam nemalonumų padarytų. Ypač, kad jis važiavo tiesiai iš Berlyno. O tokius asmenis galėjo lengvai įtarti esant šnipus.

Į Ameriką važiuoti jis sutiko, tačiau pastatė sąlygą, kad ir aš drauge su juo keliaučiau, bet ilgai kratėsi nuo mano pasiūlymo važiuoti į Rusiją. Kadangi jis buvo smarkiai spiriamas, tai galop ir su tuo sutiko, tik pareikalavo, kad mes garantuotume jam neliečiamybę Rusuose. Būdamas artimuose santykiuose su rusų pasiuntiniu A. V. Nekliudovu, jam išgavau leidimą keliauti į Rusiją su lydimu raštu, kad rusų vyriausybės organai teiktų jam globą ir pagalbą. Be to, su P. Leonu pasitarę, pažadėme visas kelionės išlaidas Rusijoje padengti iš Centro Komiteto lėšų, o taip pat apmokėti kelionę per Sibirą į Ameriką. Po šių visų žygių jis sutiko su mumis drauge keliauti tuo pačiu traukiniu, kuriuo vyko rusų parlamentarinė delegacija, gerai numanydamas, kad geresnės apsaugos nėra ko laukti.

Taip laimingai kun. J. Žilius atsidūręs Rusijos lietuvių tarpe ir matydamas, kad administracijos organai juo nesidomauja, ėmė smarkiai darbuotis mūsų tarpe. Jis darė pranešimus mūsų komitetuose, rašinėjo į laikraščius ir privačiai per įtakingus mūsų visuomenės veikėjus nušvietė tikrą okupuotos Lietuvos vaizdą. Tik iš jo mes sužinojome, kaip veikia ir darbuojasi tenai saujelė mūsų draugų, susispietusių aplink negausias tautines organizacijas. Iš laikraščių šykščių žinių mes vaizdavomės, kad iš vokiečių okupantų galima laukti mūsų tautai politinių permainų pagerėjimo, tačiau, kun. J. Žilius painformuoti, turėjome savo nusistatymą pakeisti. Jis, nors buvo vokiečių orientacijos, bet, kaipo geras mūsų patriotas, nupiešė mums pasimistišką vaizdą. Jis mums nurodinėjo, kad vokiečiai norį prijungti Lietuvą prie Prūsijos ir ją savokietinti, išdalyti dvarus savo karininkams ir kolonizuoti mūsų žemę savo kareiviais. Apie jokią nepriklausomybę esą negalima nė svajoti, jei vokiečiai nugalėsią.

Kaip ir buvo manyta, kun. J. Žiliaus nuvykimas į Rusiją jam daug davė medžiagos politiškai orientacijai susidaryti. Mes jam davėme progos ištisas savaites pavažinėti, aplankyti mūsų skyrius, įstaigas, apžiūrėti mokyklas, bendrabučius, amatų dirbtuves ir t.t. Jis pamatė, kiek gerai suorganizuotas šelpimo ir kultūros darbas, dar pamatė, kad rusų vyriausybė, šelpdama mūsų pabėgėlius, nors iš dalies nori atsilyginti mūsų tautai už tas skriaudas, kurių tiek daug praeityje yra mums padariusi. Susipažinęs su pabėgėlių vargais Rusijoje ir palyginęs juos su Lietuvoje pasilikusių žmonių, jis galėjo konstatuoti, kad visa amerikiečių pašalpa tur būti nukreipta tik į Lietuvą.

Kai kun. J. Žilius iš tų klajonių, po plačiąją Rusiją sugrįžo į Petrapilį, ėmėm ruoštis į kelionę. Jis jau daug metų nebuvo buvęs Amerikoje. Bet jis vis dar buvo laikomas Bostono lietuvių parapijos klebonu. Mat, vietinio vyskupo sutikimu, išvažiuodamas į Europą, jis paliko savo pusbrolį Tomą Žilinską S. Bostono lietuvių parapijos administratorium. Pagal sutartį su juo, parapiją turėjo kun. Jonui Žiliui užleisti kiekvieną momentą, jam į Ameriką sugrįžus.

(B. d.).

Argi jau Hitleris niekur neužklius?

Hitleris su Musoliniu dabar labiausiai smarkauja Europoje. Atrodo, kad Vokietija dabar išsimušė į priešakį visų valstybių. Ji stato vis naujus reikalavimus, imasi sau, ką nori, o Anglija ir Prancūzija ar, tikriau sakant, jų premjerai, negalėdami taikingai permaldauti Hitlerio, nusileidžia, jam atiduodami kitų valstybių žemes. Matydamas didžiųjų demokratijų nuolaidumą, Hitleris su jomis visiškai nesiskaito.

Nemažiau smarkią politiką veda Hitleris ir Vokietijos viduje. Persekioja žydus ir kitas tautines mažumas, skelbia aršią kovą katalikų Bažnyčiai, nesiskaitydamas su priemonėmis.

Kad lig šiol Hitleriui visur labai sekasi, visi žinome. Bet kyla klausimas, ar jam visuomet ir visur taip gerai seksis? Pranašauti visada sunku, bet, imant dėmesin kai kurias aplinkybes, galima drąsiai pasakyti, kad Hitlerio smarkavimas turės anksčiau ar vėliau pasibaigti ir jis turės kur nors suklupti. Už tai kalba faktas, kad Hitleris yra sukėlęs, o ateityje dar labiau sukels prieš save viso pasaulio neapykantą, nes jis eina prieš visą pasaulį. Kova su Bažnyčia niekur niekam neišėjo naudon. Pagaliau ir patiems žmonėms tikybos reikalai visuomet yra labai brangūs, ir jie piktinasi Bažnyčios persekiojimu. Kol kas katalikų Bažnyčia dar netarė savo paskutinio žodžio dėl Hitlerio religinės ir visuomeninės politikos. Bet kai ateis būtinas reikalas, bus paskelbta griežta kova hitlerizmui.

Žydų persekiojimas taip pat plačiu aidu atsiliepia visame pasauly. Ir nėra abejonių, kad žydai galimo karo atveju visomis pastangomis eis prieš Hitlerį, kaip prieš savo priešą.

Pagaliau ir pačių vokiečių tarpe yra milijonai žmonių, kurie kiekvienu atveju prisidėtų prie Hitlerio nuvertimo. Tiesa, teritoriniai Hitlerio laimėjimai žavi visus be skirtumo vokiečius, bet vidaus politika, griežtas diktatūrinis valdymas ne visiems patinka. Dabar tos opozicijos Vokietijoje nematyti, nes visos partijos ir visokia opozicinė spauda yra uždrausta, bet pati opozicija, nepasitenkinimas Hitlerio valdymu yra nemažas.

Pagaliau, didžiųjų demokratijų nuolaidumas taip pat kada nors turės ribas. Viena yra aišku, kad Anglija, Prancūzija ir J. Amerikos Valstybės dabar dar sparčiau ginkluojasi. Vadinas, ruošiasi lemiamam karui, kuris turės būtinai kilti. O kilus karui Vokietija turės pralaimėti, nes savo pusėje greičiausia bus tik ji viena. Italija nelabai patikimas Vokietijos sąjungininkas. Italija visuomet šliejasi ten, iš kur tikisi gauti daugiau naudos. Apie Italijos neištikimumą, kuris buvo jau pasireiškęs ir paskutiniu laiku dėl bendros Vengrijos — Lenkijos sienos, vokiečiai labai gerai žino. Tatai žinota dar toli prieš Didįjį karą, kada buvo pasirašyta Italijos—Vokietijos karinė sąjunga. Norėdamas laikyti Italiją savo pusėje, Hitleris yra tik tuo gudresnis už didžiausias demokratijas, kad jis žada palaikyti ją kolonijų reikalavimuose. Taip maždaug yra ir dabartiniu laiku. Bet vis tiek Italija nėra Vokietijos ištikimas sąjungininkas, ir karo atveju ji galėtų greičiausia laikytis neutraliai, jeigu persvara būtų ne Vokietijos pusėje. Kitos Rytų ir vidurio Europos valstybės, taip pat laikytųsi neutraliai arba eitų prieš Vokietiją.

A.

Anglijos politika Europoje pralošta

Iš senovės Anglija neturėjo gero vardo, kaipo politinis partneris. Tai rodo tokie duoti Anglijai epitetai, kaip „dviveidis", „apgaulus Albionas" ir t. t. Iš tikrųjų taip ir buvo. Anglija niekad nejautė kokių, ypatingų simpatijų Europos žemyno tautoms ir mielai per kelis amžius kariavo su prancūzais, norėdami tvirta koja atsistoti Europos žemyne. Šimtametis anglų prancūzų karas XIV—XV amž., kurio gale pasižymėjo Orleano Mergelė, pasibaigė anglams nelaimingai: jie iš Prancūzijos, o tuo pat ir iš Europos žemyno buvo galutinai išvaryti! Tačiau šią nelaimę vėlesniej anglų istorikai laiko didžiausia laime Anglijai, nes ji nebeįsivelia į Europos vidaus kivirčus ir galėjo visą dėmesį nukreipti į užjūrius ir užbėgti čia už akių kitoms Europos tautoms. Tuo metu, kai anglai triuškino Europos žemyno jūrininkų tautas — portugalus, ispanus, olandus, — ir čiupo jų užjūrių kolonijas, Europa per tuos amžius skendo vidaus karuose, silpna ir pakrikusi. Pirmąjį pavojų Anglijai sudarė Napoleonas. Bet jau tada Anglija buvo aiškiai nustačiusi savo politines gaires Europos žemyno atžvilgiu. Pagal tas gaires, Anglija neturinti pakęsti Europos žemyne jokios bet kurios vienos didžiosios valstybės hegemonijos, kuri gali būti pavojinga Anglijai. Šios politikos buvo labai nuosekliai laikomasi. Anglų pastangomis koalicinių būdu Napoleono Prancūzija buvo sutriuškinta. Kai Rusija, po Napoleono nuvertimo, pradėjo smarkiai plėstis Azijoj Indijos link, anglai sukėlė turkus ir, sudarę naują koaliciją, kariavo prie Sevastopolio. Napoleonui III atstačius Prancūzijos imperiją, Anglija jį žiūrėjo sau pavojų ir nei pirštu nepajudino, kai Bismarko Prūsija parbloškė Prancūziją. Tuoj po to ėmė kilti kaizerinė Vokietija. Tačiau pačioj XX a. pradžioj pavojingesnė Anglijai atrodė Rusija, kuri Tolimuose Rytuose pasiekė Ramųjį vandenyną. 1904—5 m. rusų-japonų karas pakirto Rusijos galybę Azijoje. Tik po to Anglija atkreipė visą dėmesį į Vokietiją, kuri jau pradėjo rimtai lipti ant kojų anglams jūrų galybės srity. Pasaulinis karas vėl koalicinių būdu sutriuškino Vokietiją, o Anglijai teko liūto dalis viso grobio: daugiausia buvusių vokiečių kolonijų ir Vokietijos kariškos galybės sunaikinimas jūrose. Versalio taikos sutartis buvo taip sudaryta, kad atrodė Vokietija būsianti ilgiems laikams nepavojinga, o Rusija paskendo revoliucinės anarchijos banguose. Susidarė įspūdis, kad Anglija po pasaulinio karo vienu smūgiu atsikratė dviejų pavojingų konkurentų: Vokietijos ir Rusijos. Laikydamasi savo tradicinės politikos, Anglija pasirūpino, kad Vokietijos ar Rusijos vietos hegemonijos atžvilgiu neužimtų po karo Prancūzija. Todėl pokariniais metais Anglija aiškiai palaikė Vokietiją prieš Prancūziją. Net ir nacionalsocialistams atėjus prie valdžios, pradžioj anglai vis dar rėmė Vokietiją. Tik kai atsigavusi Vokietija, drauge su Italija, pradėjo Europoj šeimininkauti, anglai suprato, padarę klaidą, bet jau buvo per vėlu. Pirmą kartą istorijoj Anglija pergyvena tokią situaciją, kada jai tenka kartu kovoti su dviem galingiausiomis Europos valstybėmis. Prieš šį dvilypį italų-vokiečių bloką Anglija, padėjusi nusilpninti Prancūziją, ne turi ką priešpastatyti Europoj. O be didelių talkininkų Anglija negali kariauti Europos žemyne. Tuo būdu šimtametė Anglijos tradicinė politika Europos žemyne pirmą kartą susilaukė nemalonaus fiasko, nes, vietoj duotis išskiriamos, dvi galingiausios Europos valstybės sudarė bendrą frontą prieš Angliją ir susilpnėjusią Prancūziją. Susidarė padėtis, kuri verčia Angliją labai rimtai susirūpinti.

Grįžti atgal prie splendid isolation—žėrinčios izoliacijos—politikos ir visiškai nusisukti nuo Europos, paliekant ją savo likimui, Anglija negali, nes toks pasitraukimas nieko gero Anglijai neduotų. Tuoj po tokio pasitraukimo priešai jai klabentų Londono vartus. Pasitraukti nuo Europos Anglija galėtų tik tada, jei turėtų stiprią atramą už pečių. Tokia naturalia atrama Anglijai gali būti tik Amerika. Todėl buvusio Anglijos užs. reik. ministerio Edeno dabartinė kelionė į Ameriką turi labai didelės reikšmės. Ruošdamasi nusisukti nuo Europos ir žengti lemiamą žingsnį per Atlanto vandenyną Amerikos link, Anglija nori iš anksto įsitikinti, kad ji tai gali padaryti ir kad tam jos žingsniui iš Amerikos pusės bus pilnai pritarta. Anglijos apskaičiavimai yra visai suprantami, nes šiandieninėmis aplinkybėmis realios sau paramos Anglija gali susilaukti tik iš Amerikos, o ne iš antraeilių Europos valstybių. Jei bus pasiekta anglų-amerikiečių susitarimas, kurs gali gauti savotiškos sąjungos formą, tai Anglija į Europos žemyno vidaus reikalus kreips tik tiek dėmesio, kiek jos saugumui yra būtinai reikalinga. Anglija galės net pasisakyti visiškai nesuinteresuota tuo, kas dėsis vidurinėj Europoj. Pradėdama tokios didelės svarbos pasitarimus su Amerika, Anglija net galvoja apie savo politinių interesų centro perkėlimą iš Paryžiaus į Rymą. Prancūzija, šiaip ar taip, negali nuo Anglijos atsiskirti, nerizikuodama palikti viena prieš Vokietijos pavojų. Todėl ypatingai rūpintis prancūzų draugystės patvarumu anglams nėra reikalo, nes ta draugystė labiau būtina prancūzams, negu anglams. Šiandien Italija anglams yra daug svarbesnė už Prancūziją. Santykių išlyginimas su Italija turi Anglijai didelės vertės. Anglai net nesibaidytų italų draugystę nupirkti, kad ir prancūzų kolinijų ar teritorijų kaina. Čemberleno nusistatymas žūtbūt po Naujų Metų atsilankyti Ryme, nežiūrint esamo prancūzų italų santykių įtempimo, aiškiai rodo kokį vėjai pradeda pūsti Anglijos politikoj. Tad ar Anglija tikrai ieško naujų kelių savo užsienių politikoj?

„L".

ANKIETA

(Feljetonas)

„Aido" redakcija kviečia savo skaitytojus pareikšti nuomonę, kas skaitytojams laikraštyje patinka, kas ne, kas turėtų, skaitytojų nuomone, būti rašoma, kas ne ir t. t. Jeigu būtų galima, jei tas pasiektų savo tikslą ir redakcijos būtų imama domėn, tai redakcija gautų daug atsiliepimų žemiau dedamo turinio. Savo „nuomones" skubėtų pareikšti išverstarankovis, mušeika, girtuoklis, pypkorius, „kartiožnikas", senmergė, poetas, kurio „kūriniai" niekuomet nespausdinami ir panašūs tipai.

Išverstarankovis rašytų redakcijai maždaug šitaip: „Gerbiamieji Redaktoriai! Labai gerai būtų, jeigu Tamstos pakeistumėt savo nepalankią nuomonę išverstarankovių atžvilgiu. Nepalankiai rašydami apie mus, Tamstos labai trukdote išverstarankoviams veikti. Jau kitą kartą žmogus imi „veikti", tikėdamasis iš kai kurių ponų nors tabakai gauti auksiną kitą, bet, žiūrėk, Tamstos pačiu svarbiuoju momentu imate ir įkišate nosį (matyt, ilgą ją turite), sutrukdote man darbą. Žmonės ima manęs vengti, pirštais badyti, o tokiose sąlygose, suprantama, joks „veikimas" nėra įmanomas".

Mušeika taip pareikštų savo „nuomonę": „Gerbiamoji Ponia (ar panele — nežinau) Redakcija! Būčiau labai dėkingas, jeigu Jūsų laikraštyje būtų dedami smulkūs muštynių aprašymai: kas kam skėlė ausin, kiek kartų skėlė, kokį „ginklai" muštynėse buvo vartojami — svinčatka, peilis, akmuo — kas nugalėjo ir pan. Ypač svarbu būtų aprašinėti muštynės, įvykusios per atlaidus. Tokį aprašymai labai paįvairintų laikraštį, sudomintų jaunimą, prisidėtų prie laikraščio paplitimo. Mūsų sodžiaus bernai visi jį prenumeruotų. Be to laikraščiai turėtų dėti patarimus mušeikoms, pvz., kur ir kokis kalvis gamina geriausias svinčatkas, kurion vieton skelti, kad pilietis iš karto netektų žado ir t. t."

Girtuoklis rašytų: „Kadangi žymus tautiečių daugumas mėgsta, progai pasitaikius, išgerti po stikliuką (negražu būtų ir man nuo jų atsilikti), tai aš siūlau, kad Tamstų laikraštyje tarp kitko būtų gražiai aprašomos mūsų miestelių smuklės, kokiu stiliumi jos statytos, kada statytos, kas daugiausia pasidarbavo jas steigdamas, pateikti žymesnių smuklininkų bei garsių girtuoklių biografijas, atskirai išleisti smuklių monografiją ir t. t. Taip pat labai naudinga būtų teikti laikraštyje patarimus girtuokliams. Patarimai turėtų būti maždaug tokio pobūdžio: kokiu būdu denatūratą ir politūrą padaryti tinkamus gerti, kas daryti, kad nusigėrusiam degtinė nedvoktų iš burnos ir, apskritai, kaip elgtis, kad žmona nesuprastų vyrą nusigėrus. Tokį paįvairinimą laikraštyje įvedus, jis taptų žymiai įdomesnis, didesnio tautiečių skaičiaus skaitomas, mėgiamas ir remiamas".

Pypkorius patartų: „Ponas Redaktoriau savo laikraštyje rašote apie rūkymo kenksmingumą žmogaus sveikatai. Toks straipsnis mano šeimynoje paprastai sukelia daug diskusijų ir ginčų. Žodžiu, susidaro konfliktas, atmosfera būna labai įtempta. Visa šeimyna aiškiai susiskirsto į dvi priešingas, tarp savęs kovojančias, partijas. Vadinas, atsiranda pažiūrų skirtumas. Žmona su penkiomis dukterimis ir uošvė palaiko laikraščio nuomonę, o aš su trimis sūnumis esu opozicijoje. Kadangi priešingoji—žmonos, dukterų ir uošvės—partija sudaro žymią daugumą, tai aš visuomet bylą pralaimiu. Taigi aš siūlyčiau p. Redaktoriui rašyti tik apie papierosų kenksmingumą sveikatai (aš rūkau pypkę), o apie pypkę nieko neminėti arba atsiliepti kuo palankiausiai. Neminėti taip pat ir machorkos kenksmingumo. Atsidėkodamas, pasistengsiu p. Redaktoriui surasti dešimtį naujų prenumeratorių."

„Kartiožnikas" pageidautų: „Geistina būtų, kad korespondencijose būtų aprašomos kortų lošimo mėgėjų „rungtynės". Kaimo inteligentai turėtų organizuoti platesnio masto kortų lošimus, kuriuose galėtų viešai pasirodyti bent kelių valsčių arba ir viso mūsų krašto „kartiožnikai". Laikraščiuose turėtų būti dedami patarimai, kaip vikriau lošti „vežimą", „akį", „ramsą", „durnių" ir kitus didžiai naudingus ir vedančius jaunimą į šviesią ateitį lošimus".

Senmergė atsilieptų: „Mūsų visuomenėje juntamas gyvas reikalas susidomėti senmergių likimu. Spaudoje turėtų būti gvildenami susiję su tuo reikalai. Būtent, turėtų būti rašoma, kokiu būdu senmergė galėtų surasti sau vyrą, teikti žinių apie „liubčikus", raginti vyrus kurti šeimas ir pan. Šiuo klausimu galėtų rašinėti vyresniųjų kursų studentės bei jau diplomuotos senmergės. Šis dalykas skubus ir neatidėliotinas, nes mes jau baigiame senti. Jei nebus šio reikalo laiku ir tinkamai susirūpinta, tai mūsų visuomenei gresia pavojus išsigimti ir žūti".

Poetas, kurio „kūriniai" niekuomet nespausdinami: „Jeigu, Gerbiamieji, norite, kad Jūsų laikraštis būtų įdomus ir turėtų pasisekimą, tai pakvieskite į bendradarbius d-rą Vincą Kudirką, Tumą Vaižgantą ir Šekspyrą. Jie labai gražiai rašo. Tiktai nesu tikras, ar visi jie dar tebėra gyvi. Girdėjau Šekspyrą pernai mirus. Apie kitus du tikrų žinių neturiu. Taip pat negalėčiau nurodyti ir tikslaus jų adreso".

P. Kun-čius

• KORESPONDENCIJOS •

Randamonys, Gardino apskr. *Kaip ėjo rinkimai.* Marcinkonių valsčiuje balsavimas į seniūnijas įvyko gruodžio 11 d. Kaip kitiems šio valsčiaus sodžiams, taip ir Randamonims buvo pasiūlyta priimti kandidatų sąrašą, sudarytą valsčiuje, vadovaujant sekretoriui Pšanovskiui. Randamoniečiai tokio sąrašo nepriėmė. Jie žinojo, kad jie turi teisę patys išstatyti tokius kandidatus, kokie jiems patinka. Nieko nelaukdami sudarė savo kandidatų sąrašą, atliko visus formalumus ir paskirtą dieną įteikė rinkimų komisijos pirmininkui. Lietuviškų laikraščių informacijų dėka žmonėms nesunku buvo atlikti reikalingi formalumai. Nors komisijos pirmininkas J. Dzienickis ir nebuvo lietuvių sąrašui palankus, bet jo atmesti negalėjo, nes viskas buvo atlikta tinkamai.

Susidomėjimas šiais rinkimais buvo žymus. Atėjus balsavimo dienai, aktyviai dalyvavo ir moterys.

Randamonių rinkimų apygardą sudarė Randamonių, Mašnyčios, Žagelių sodžiai ir Ucieko viensėdis. Šioje apygardoje tarybininkais *išrinkta vienuolika lietuvių* ir vienas lenkas — vietos girininkas J. Dzienickis.

Rinkimai praėjo ramiai, trukdymų nebuvo.

Žmogelis.

Šklėriai, Gardino apsk. *Mokyklos reikalai.* Jau antri metai šiame sodžiuje mokytojauna mokyt. Vl. Sobieskis. Jo mokymu ir auklėjimu tėvai yra nepatenkinti.

Lapkričio 28 d. šią mokyklą vizitavo Gardino apskrities mokyklų inspektorius Mročkovskis. Per vizitaciją buvo atėjus tėvų delegacija, kuri inspektoriui pareiškė, kad jų vaikai mokslo pažangos nedaro ir prašė inspektorių, kad mokyt. Vl. Sobieskį pakeistų kitu mokytoju, kuris mokėtų lietuvių kalbą ir galėtų geriau jų vaikus mokyti ir auklėti.

X

O dabar apie rinkimus. Mūsų sodžius sudarė atskirą seniūniją. Lapkričio 27 d. įteikėme rinkimų komisijai tarybininkų sąrašą. Kandidatais parinkome veiklesnius ir geriau nusimanančius asmenis, kurie, reikalui atėjus, galėtų sėkmingai ginti sodžiaus reikalus. Bet mūsų sodžiuje atsirado ir tokių, kurie, negalėdami savo tarpe sudaryti sąrašo, prikalbinėjo pirmojo sąrašo kandidatus pasirašyti valsčiaus ponų pateiktas deklaracijas, aiškindami, kad šalia pasirašytų pirmam sąrašui pareiškimų (ćświadczenie) dar esą reikią pasirašyti ir deklaracijos. Kai kuriuos ir suklaidino. Tokiu būdu buvo sudarytas ir antras sąrašas.

Gruodžio 11 d. įvyko rinkimai. Laimėjo pirmasis sąrašas. Antrojo sąrašo kandidatai į seniūnijos tarybą neįėjo.

Šklėrietis ir Vežikas.

Rupinskai, Švenčionių apskr. *Smuklės vaisiai.* Praėjusį mėnesį Rupinskuose atsirado Izidorio Jaskulskio smuklė. Jis pasitarė su savo žmonele Aneliute ir įsteigė. Aneliutė ir sako savo vyrui: „Kągi, gana jau dešromis turgavoti, reikia ir kuo geresniu, naudingesniu užsiimti. Kad nereikėtų žmonėms žiemos metu klumpoti degtinės Ignalinon, Dūkštan, įsteikime smuklę ir bus gerai ir jiems ir mums."

Taip ir padarė. Dabar Aneliutė meiliausiais žodžiais vilioja visus smuklėn užeiti, „pasišilti" ir dar kortomis palošti. Daug kas ir nueina. Apylinkės vyrai ir jaunuoliai kartais per ištisas dienas ten sėdi, geria ir lošia kortomis. Kai kurie prasilošę ir prasigėrę jau pradėjo vogti. Pav., vienas jaunuolis iš Mykolo Čirikos pavogė 250 auks. ir laikrodį. Bet policija pas jį rado tiktai 30 auks. ir laikrodį. Jaunas žmogus visam savo gyvenimui prarado gerą vardą.

Rudenėlis.

Vasiūnai, Tverečiaus valsč. *Spaudos savaitė.* Gruodžio 11 d. čia buvo paminėta spaudos savaitė. M. Pundytė skaitė paskaitą „Spaudos reikšmė mūsų gyvenime". Po to buvo deklamacijos ir spaudos reikalu sukeltos gyvos diskusijos. Per sumanymus nutarta suruošti bendras kūčias. Kalėdų antrą dieną surengti vakarą su vaidinimu ir choru ir bendrai pasitikti Naujuosius Metus. Tiems reikalams sudėta pinigų.

Atvykęs.

KRONIKA

Sugrįžo p. K. Stašys

Buv. Tautinio Vilniaus Lietuvių Komiteto pirmininkas p. K. Stašys keletai dienų buvo išvykęs Kaunan, iš kur sugrįžo gruodžio 16 dieną.

„Varpo" choras važiuoja dainuoti Kaunan

Vilniaus lietuvių „Varpo" choras dar šių metų rugpiūčio mėnesį buvo gavęs Vidaus Reikalų Ministerijos leidimą išvažiuoti gastrolėms Kaunan. Tačiau jis išvykti negalėjo, nes buvo pareikalauta, kad nenuolatos Vilniuje gyvena choristai leidimus išsirūpintų atskirai. Besirūpinant leidimų, praėjo keturi mėnesiai. Pagaliau šiomis dienomis ir visai buvo išnykusi viltis ką nors laimėti, nes Švenčionių apskrities starosta buvo davusi neigiamą atsakymą net 11 choristų. Tačiau apeliavus Vilniaus Vaivadijos Įstaigon, susilaukta teigiamo atsakymo.

Choras iš Vilniaus išvyks Kaunan prieš Kalėdas. Jį sudarys per 40 choristų. Vadovaus šio choro įsteigėjas ir jo nuolatinis vedėjas kompozitorius *Julius Sinius*.

Prieš išvažiuodamas Kaunan, „Varpo" choras praėjusį sekmadienį Vytauto Didžiojo gimnazijos salėje buvo padaręs generalinį bandymą, kurio pasiklausyti buvo susirinkęs ir gausus būrys kviestų svečių.

Palaikomi kalėdiniai papročiai

Vilniaus Lietuvių Katalikų Blaivybės Draugijos valdybos rūpesčiu gruodžio 18 d šv. Mikalojaus parapijos salėje buvo surengtos Vilniuje tarnaujančioms lietuvaitėms prieškalėdinės kūčios, kuriose dalyvavo ir būrelis Blaivybės Draugijos narių.

Tą pačią dieną įvyko Vilniaus lietuvių amatininkų skautų Mindaugo draugovės sueiga, kurioje skautai amatininkai taip pat pasidalino kalėdaičiais.

Dar dėl brandos egzaminų

„Aide" jau buvo rašyta, kad 1939 m. sausio ir vasario mėnesiais bus brandos egzaminai tiems asmenims, kurie yra buvę gimnazijų 8-toje klasėje ir nėra išlaikę brandos egzaminų.

Dabar tenka sužinoti, kad tie, kurie egzaminus turi laikyti antrą kartą, turi kartu su prašymu įteikti: a) gimimo metrikus, b) 2 fotografijas, c) kvitą, kad už egzaminus yra Iždinei sumokėta 12 auks.

Tie, kurie laikys egzaminus trečią kartą, turi pridėti a) gimimo metrikus, b) savo gyvenimo aprašymą (życiorys), c) 2 fotografijas, d) perskaitytų lenkų, lietuvių ir vokiečių kalbomis knygų sąrašą, e) kvitą, kad už egzaminus sumokėta 60 auks.

Netarnavę kariuomenėje arba iš kariuomenės anksčiau atleisti šalia gimimo metrikų, gyvenimo aprašymo, fotografijų, knygų sąrašo ir 60 auks. kvito, dar turi pridėti ir moralybės pažymėjimą.

Tie visi dokumentai gimnazijos direkcijai turi būti įteikti greičiausiu laiku — vėliausiai iki Naujųjų Metų.

Tremiami trys gudų veikėjai

Vilniaus lenkų laikraščiai praneša, kad Vilniaus vaivados sprendimu iš pasienio ruožo tremiami trys Vilniaus gudų visuomenės veikėjai: kun. Adomas Stankevičius, kun. Vladislovas Talačka ir „Wiadomości Białoruskie" redaktorius inž. Adolfas Klimavičius.

Trėmimas turįs būti įvykdytas iki gruodžio 28 d.

Vilniaus miestas buvo paskendęs tamsumoje

Gruodžio 16—17 d. naktį visas Vilniaus miestas, Lentvaravas, Vilniaus Kolonija, Naujoji Vileika, Juodasis Baras, Mickūnai ir Trakai buvo netekę elektros šviesos. Buvo nustoję veikti Vilniaus elektros fabrikas. Priežastis— fabrikas negalėjo gauti iš Neries upės vandens. Neries aukštupy susigrūdus ledo ižui, Vilniuje upės vanduo tiek nusekė, kad fabriko vambždžiai visai negalėjo įtraukti vandens. Pradėjus fabrikui teikti pagalba, po kelių valandų miestas vėl turėjo elektros šviesą.

Dėl elektros jėgos susilaikymo buvo sustojusios veikti įvairios dirbtuvės ir negalėjo laiku išeiti visa eilė Vilniaus lenkų laikraščių, kurie paprastai spaudinami būna naktimis.

Viešėjo min. Koscialkovskis

Gruodžio 16 - 18 dienomis Vilniuje viešėjo visuomenės globos ministeris Z. Koscialkovskis. Būdamas Vilniuje, jis dalyvavo naujai pastatytų Visuomenės Draudimo Įstaigos rūmų pašventinime, aplankė kai kurias labdaringas įstaigas ir su Vilniaus vaivada tarėsi dėl žiemos pagalbos teikimo vargšams ir bedarbiams, kurių dabar, žiemos metu, atsiradę yra nemažai.

Stiprūs, ankstyvi šalčiai

Praėjusios savaitės pabaigoje Vilniuje ir visame krašte staiga atsirado stiprūs šalčiai. Kai kur oro temperatūra buvo nukritusi net iki 25 laipsnių. Staigūs ankstyvi šalčiai tiek Vilniuje, tiek provincijoje žmonėms padarė daug rūpesčių ir žalos. Nemaža žmonių nušalo rankas, ausis ir sušaldė gyvulius. Provincijoje, pradėjus smarkiau kūrenti pečius, visoje eilėje vietų kilo gaisrai. Švenčionių apskr. buvo gaisras Žibūnų kaime. Vilniaus - Trakų apskr. — Kaniūkų kaime. Be to, trys gaisrai buvo Dysnos apskr.

Redakcijos atsakymai

Ar. Virkauskui. Prašomų knygų negalime išsiųsti, nes jų jau nebegalime gauti.

KARAS KINIJOJE

Japonai naikina partizanus

Japonai pastaruoju metu yra sukaupę savo jėgas partizanų išnaikinimui. Iš jų pranešimų matyti, kad jiems tas darbas sekasi. Kinijos provincijos, gulinčios į šiaurę nuo Mėlynosios upės, esą, jau išvalytos. Dabar valymas pradėtas Kinijos pietuose. Ir čia japonai nesi tinka didesnio pasipriešinimo. Kinai praneša, kad partizanų būriai nepaprastai judrūs ir kilnojasi iš vienos vietos kiton nepaprastai greitai. Partizanų būriai iš Kinijos šiaurės dabar yra persimetę į pietus, o kai japonai pradėsią juos ir čia persekioti, jie vėl persikels į šiaurę.

KARAS ISPANIJOJE

— Kovų frontuose ramu. Tik dažnai lėktuvai veikia, — bombarduoja miestus.

— Vyriausybininkų tarpe susekta sąmokslas gen. Franko naudai. Jaunesniųjų karininkų tarpe atsirado gen. Franko šalininkų, kurie pradėjo kalbėti, kad laikas būtų nutraukti karą ir taikintis su nacionalistais. Sąmokslininkų vadai suimti ir nubausti; jų buvo apie 200 žmonių.

— Nacionalistai grąžino buv. Ispanijos karaliui Alfonsui XIII visus jo turtus, o jam pačiam ir jo šeimai leidžia grįžti tėviškėn. Karaliaus turtai, revoliucijai kilus, buvo sukonfiskuoti, pats karalius su šeima turėjo pabėgti. Nacionalistų poelgis aiškinamas dar plačiau: dabar esą nacionalistai grąžina Ispanijon monarchiją ir sostą atiduosią Alfonso sūnui Jonui. Nacionalistai tokius aiškinimus vadina prasimanymais ir juos užginčija.

— Katalikų sluoksniai visuose kraštuose rūpinasi, kad bent Kalėdų metu būtų nutraukti karo veiksmai ir sudarytos paliaubos vienam mėnesiui. Kaip pranešama, gen. Franko atmeta visus tuo reikalu pasiūlymus.

Darbininkų solidarumas

Anglų laikraščiai praneša sensacingų žinių iš Anglijos darbininkų gyvenimo.

Viename ginklų fabrike, kuris yra netoli Londono, buvo atleistas nuo darbo vienas darbininkas.

Atleidus vieną žmogų nuo darbo, tą pačią dieną sustreikavo tame fabrike visi darbininkai, kurių priskaitoma į 100 tūkstančių.

Ir Suomija nori būti visai neutrali

Suomijos ministeris pirmininkas pasakė kalbą, kurioje nušvietė vidaus ir užsienio politiką. Tarp kitko, jis pabrėžė, kad dabartinėmis įtemptomis sąlygomis mažosios valstybės turi ypač rūpestingai ir objektyviai sekti įvykių eigą. Jos turi nuošaliai laikytis nuo didžiųjų valstybių ginčų ir su visomis tautomis palaikyti draugiškus santykius, — lygiai su artimiausiais kaimynais, lygiai ir su tolimomis valstybėmis. Taip pat reikia pašalinti bet kokį svetimo krašto kišimąsi į kitos valstybės vidaus reikalus. Naturali Suomijos orientacija yra Skandinavijos link, ypatingai — Švedijos. Tačiau, be skandinavų kraštų, Suomija nori palaikyti kuo geriausius draugiškumo santykius ir su valstybėmis, esančiomis į pietus nuo Suomių įlankos, ypatingai su Estija. Drauge Suomija neturi pamiršti savo pasižadėjimų didžiųjų valstybių atžvilgiu, kurių tarpe yra kaimyninė Sovietų Rusija ir Vokietija su Lenkija.

Vietoje vienų fašistų, sugalvota kiti

Kaip žinome, daug triukšmo padarė Rumunijos fašistų vado Kondreanu ir 13 jo draugų sušaudymas. Ypač apgailėstavo Kodreanu vokiečių spauda, kuri visiškai atvirai grasino Rumunijos vyriausybei, kuri tačiau neatsižvelgė į grąsinimus, griežčiausiomis priemonėmis likviduodama „Geležinės gvardijos" likučius.

Iš karto buvo paskleidusių gandų, kad Rumunijos vyriausybė, kovodama su fašistais, suteiks gyventojams šiokių tokių lengvatų. Bet išėjo visiškai priešingai. Paskutinės žinios praneša, kad Rumunijos vyriausybė paskelbė dekretą apie vienintelės partijos organizavimą ir tuo pačiu metu uždraudė kurti kitas partijas, grasindama didelėmis bausmėmis už politinę veiklą šalia valdžios partijos.

Nauja Rumunijos vyriausybės partija, nors ir grynai fašistinė, nepatiko vokiečiams, kurie vis dar apgailestauja Kodreanu. Beveik visi vokiečių laikraščiai, neturėdami jokių kitų priekabių, smarkiai puola Rumunijos vyriausybę, kodėl jį uždraudė kirsti Kalėdų metu eglutes.

Girdi toksai uždraudimas esąs nukreiptas prieš Rumunijoje gyvenančius vokiečius.

Nelaimėje pažinsi draugą

Čekoslovakijos delegacija, kuri buvo nuvykusi Anglijon derėtis dėl pažadėtos paskolos, sugrįžo be nieko. Iš pažadėtųjų 30 milijų svarų Anglija davė tik 10 milijonų, dėl 20 milijonų derybas vilkina. Mat, Anglija pamatė, kad Čekoslovakija šiuo metu yra patekusi į Vokietijos rankas ir jos nurodymų aklai klauso, tad suteiktoji paskola tik sustiprintų jau Vokietijos talkininką.

Prancūzija taip pat atsisakė padėti Čekoslovakijai. Jų derybos pasibaigė tuo, kad Prancūzija su tiko išbraukti iš paskolų skaičiaus 700 mil. frankų, kuriuos yra paskolinusi Čekoslovakijai pereitais metais.

Čekoslovakijai didesnė materialė parama šiuo metu labai reikalinga, kad ji galėtų iš naujo sutvarkyti savo ekonominį gyvenimą. Tatai gerai supranta Anglija su Prancūzija ir per konferenciją Miunchene ramino Čekoslovakiją, kad duosiančios jai didesnę paskolą išardyto gyvenimo sutvarkymui. Toks šių valstybių elgesys dar labiau pastūmės Čekoslovakiją Vokietijos glėbin.

Vokiečiai provokuoja Angliją (?)

Londone neseniai sužinota, kad Olandija išvežė užsienin savo iždo auksą. Kur dabar yra laikomas tas auksas, visai neskelbiama.

Ši žinia sukėlė nemaža spėliojimų anglų tarpe. Visi norėtų žinoti tikrąsias priežastis, privertusias olandus taip pasielgti. Anglų slaptieji agentai ir laikraščių korespondentai nurodo, kad vokiečiai, pradedant kancleriu Hitleriu ir baigiant paprastuoju vokiečiu, neapkenčia Anglijos ir yra įsitikinę, kad Anglija dabar dar kantriai pergyventų kiekvieną paniekinimą. Vokietija šiuo metu esa besirengianti suduoti Anglijai skaudų smūgį ir tas smūgis rengiamasi suduoti kitais metais vasario mėnesį. Anglai mano, kad Vokietija tuomet suprovokuosianti Olandiją ir ją užpulsianti, ko negalėsianti pagesti Anglija, nes ji stropiai saugojanti ne tik Belgijos, bet ir Olandijos neliečiamybę.

Šios Anglijos agentų žinios pasiekė ir Olandijos vyriausybę. Tad nieko nuostabaus, kad ji, norėdama išvengti netikėtumo, valstybės banko auksą įsakė išvežti užsienin, kad jo negalėtų pasiekti Vokietija.

Įvairu-įdomu

Vokietijoje surinkta 17.000 vagonų senos geležies

Vokiečių laikraščiai paskelbė, kiek šiais metais pavyko surinkti senos geležies, vadinamojo geležies laužo. Pereitais metais visoje Vokietijoj senos geležies buvo surinkta apie 100.000 tonų. Tačiau kadangi akcija dar visai nebuvo pasibaigusi, tai geležies rinkimas buvo vykdomas toliau ir šiais metais. Nors šiais metais senos geležies rinkimo darbas kai kuriose vietose tebuvo palyginti labai vėlai pradėtas, tačiau iki šio laiko surinkta neįtikėtinai daug vadinamojo geležies laužo, būtent, 17.000 vagonų. Koks tai yra didis, galima įsivaizduoti iš to, kad 17.000 vagonų traukimo ilgumas atitiktų kelią tarp Berlyno ir Magdeburgo.

Šia proga tenka pastebėti, kad senosios geležies rinkimu vokiečiai labai daug patarnauja savo geležies pramonei, nes yra visa eilė didelių metalo fabrikų, kurių plieno gamybai esti sunaudojama daugiau nei pusė vadinamojo geležies laužo. Tačiau vokiečiai renka ne vien tik geležį, bet ir daug kitų senų daiktų, kurie būna sunaudojami įvairioms gamybos rūšims. Tuo būdu Vokietija labai daug sutaupo pinigų, kuriuos reikėtų išvežti į užsienius žaliavai pirkti. Senų medžiagų įvežimui Vokietija per vienerius metus išleidžia 85 milijonus markių, o geležies laužui iki 250 milijonų markių. Vykdant plačią taupymo akciją viduje, tie skaičiai kiek sumažėja.

Oru lekiąs traukinys

Vokiečių inžinierius Kemperis, jo paties pranešimu mokslo spaudoje, baigia dirbti traukinį, kuris skris oru — plūduriuos jame. Šitokio traukinio privalumai labai dideli: toks traukinys laikomas ore galingų elektromagnetų, važiuodamas nelies bėgių, nes skris oru keletą centimetrų virš jų. Šitai pašalina trankymą, triukšmą ir trintį važiuojant.

Tai jau sena technikos svajonė — sukurti magnetų ore laikomą, nesusidėvintį traukinį, kuriam bėgiai tėra reikalingi tik srovei jais eiti. Įgyvendyti šią idėją iki šiol kliūdė tai, jog magneto traukos jėga labai priklauso nuo atstumo. Vos tik vagonas išeidavo iš lygsvaros būklės, jis tuojau krisdavo žemėn, jei jo nepritraukdavo į viršų didesnė už traukos jėgą. Šiandien, elektronų vamzdžių laikmetyje elektra valdymo technika yra tiek tobula, jog įmanoma nuolat palaikyti bet kurį nusistatymą tarp dviejų polių tarpą.

Kemperis jau išbandė 156 kg. sveriantį vagoną — modelį, pasiekdamas net 200 km. per valandą. Jo apskaičiavimu, žymiai brangesnis magnetinio traukinio kelio įrengimas apsieina ilgainiui pigiau, negu normalus, tik su viena bėgių pora geležinkelis, kadangi riedmenų amortizacija pasidaro beveik lygi nuliui.

Galimas daiktas, jog netolimos ateities traukiniai atrodys visai kitaip, negu šiandien.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca i redaktor **Ludwik Cycenas**.
Leidėjas ir redaktorius **Liudvikas Cicėnas**.

Drukarnia „RUCH" Wilno, ul. Tatarska 6. Telef. 21-83.
„RUCH" spaustuvė Vilnius, Totorių g. 6. Telef. 21-83.